

MINŐSÉG ÉS RENDŐRSÉG A RENDŐRSÉGI PSZICHOLÓGUS SZEMÉVEL

Rendőrségen dolgozó pszichológusként kiemelt figyelemmel hallgattam dr. Nagy József határőr alezredes, pszichológus kollega előadását, amelyben a pszichológiai szakterületi munka sajátosságait taglalta a Határőrségen folyó minőségbiztosítási tevékenységgel összefüggésben. A Magyar Köztársaság Rendőrsége számára a Magyar Határőrséghez hasonlóan kiemelt fontossággal bír a minőség jegyében végzett munka és irányítás, valamint az ennek érdekében folyó egyre szélesebb körű szakmai tevékenység. Ezt hivatott igazolni az előadó által a Magyar Határőrség Minőségpolitikai Nyilatkozatából idézett bekezdéssel összecsengő, a Magyar Köztársaság Rendőrségének Minőségpolitikai Nyilatkozatából kiemelt alábbi rész is:

„A Rendőrség vezetése egységes elkötelezettséggel kinyilvánítja, hogy az új évezred kihívásaira válaszul – a testület törekvő kollektíváira építve – egy minőség- és tudásközpontú integrált irányítási rendszert vezet be. Szervezeteit és munkatársait folyamatosan fejleszti abból a célból, hogy a mindennapok feladatait rövidebb idő alatt, egyre kevesebb hibával, a sikeres működésben érdekelt szervezetek és személyek növekvő elégedettsége mellett lássa el, és a jogszabályi követelményeknek mindenkor maradéktalanul tegyen eleget.”

Ahogy az a konferencián dr. Teke Andrásról is elhangzott a minőség nem a végzett tevékenység célját, hanem a jogszabályokban előírtak teljesítésének mikéntjét határozza meg. Ennek érdekében a fenti idézetben szereplő folyamatos fejlődés és fejlesztés alapvető feltétele, hogy a rendőrség állományába csak az arra alkalmas kollegák kerüljenek felvételre, valamint hogy alkalmasságukat, aktuális mentálhigiénés állapotukat a munkavégzésük során folyamatosan figyelemmel kísérik és kontrollálják, hiszen a rendőrség, mint bűnüldöző és bűnmegelőző szervezet, tagjaitól fokozott mértékű elkötelezettséget és hivatástudatot követel meg, mely magában foglalja a különleges, problematikus és konfliktusokkal terhelt körülmények közötti hatékony munkavégzést. Ezt biztosítandó kerültek bevezetésre a hivatásos állományba kerülést megelőző ún. előzetes, valamint a szolgálat ideje alatt rendszeres időközönként megismétlődő ún. időszakos egészségügyi, pszichikai és fizikai alkalmassági vizsgálatok, melyek már a 33/1997. (V.13.) BM-IM-TNM együttes rendeletben is szerepeltek, jelenlegi működésüket azonban a már hatályba lépését követően többször is módosított 21/2000. (VIII.23.) BM-IM-TNM együttes rendelet szabályozza mind a rendőrség, mind pedig a Határőrség vonatkozásában. (Szabó, 2003)

A rendőrség vonatkozásában, a rendeletben meghatározottak szerint a hivatásos szolgálatba lépést megelőző alkalmassági vizsgálatot minden esetben a BM Központi Kórház és Intézményei Munkaköri Alkalmasságot Vizsgáló Osztálya (továbbiakban BM KKI MAVO) végzi, melyet csak a rendészeti szakközépiskolákba való felvételizők esetében előz meg egy a területi szervek alapellátó pszichológusai által egyfajta előszűrőként végzett

ún. „előzetes pszichikai alkalmassági vizsgálat”. A általános és célzott, rendszeres időszakos pszichikai alkalmassági vizsgálatok elvégzése azonban már a központilag meghatározott módszertan szerint szinte kizárólagosan a rendőrség területi szerveinek (megyei rendőr-főkapitányságok) állományában dolgozó alapellátó pszichológusoknak a feladata. Ehhez a tevékenységhez járul hozzá, annak szerves kiegészítőjeként az állománnyal és hozzátartozóikkal, igény és szükség szerint végzett mentálhigiénés tanácsadói és gondozási munka, amely a rendszerszemlélet szellemében elsősorban az állomány pszichés alkalmasságának megőrzését, másodsorban pedig a valamilyen okból – aktuális magánéleti vagy munkahelyi krízis, egészségügyi probléma, stb. – megingott alkalmasság helyreállításának megsegítését célozza. Ehhez nyújt egyfajta háttérbázist a BM Központi Kórház és Intézményein belül működő Mentálhigiénés Osztály.

A rendőrség fenti pszichikai alkalmasság-vizsgálati rendszeréhez számos további alkalmasság-vizsgálat is tartozik. Az ún. „kinevezés előtti” alkalmassági vizsgálatokat, melyek kizárólagosan a rendészeti szakközépiskolák végzős hallgatóira vonatkoznak, szintén a területi szervek alapellátó pszichológusai végzik a „DADA” bűnmegelőzési programban oktatóként résztvevő kollegák, valamint – a jelenlegi terveknek megfelelően – az áldozatvédelmi referensi tevékenységet ellátó kollegák kiválasztásával együtt. Az ezeken kívüli különféle meghatározott beosztásokba való kerülést megelőző alkalmassági vizsgálatokat a BM KKI MAVO, míg a vezető kiválasztás részét képező alkalmassági vizsgálatokat a Rendőrtiszti Főiskola Rendészeti Vezetőképző-, Továbbképző és Kutatóintézetének szakemberei végzik.

Az alkalmassági vizsgálatok révén megteremtett alapfeltételekre támaszkodva a folyamatos fejlődést és fejlesztést hivatottak szolgálni a különféle képzések és tréningek, melyek az állomány rendszeres továbbképzésének részét képezik. A központilag előírt, a területileg meghatározott vagy valamely szervezeti egység vezetője által kért képzések a Határőrséghez hasonlóan általában két fő téma köré csoportosulnak. Az állampolgárokkal való kommunikáció, valamint a velük szembeni intézkedések hatékonyságának és szakszerűségének fejlesztése érdekében végzett oktatások általában a konfliktuskezelésre, a különféle kisebbségek képviselőivel való kommunikációra valamint az áldozatvédelmi szempontok figyelembe vételére irányulnak. (Szabó, 2003-2, 2004) Az ezen felül tartott többnapos tréningek pedig elsősorban a hatékony stresszoldási stratégiák elsajátíttatása révén az állomány mentálhigiénéjének megőrzését, ezen keresztül pedig a rendőrséggel való azonosulás valamint a munkahelyi elégedettség fokozását célozzák.

A fentiekben tárgyalt ún. alapellátó pszichológiai tevékenység mellett a rendőrségen belül végzett minőségi munkának szintén kiemelt fontosságú része az alkalmazott pszichológia módszereinek a bűnügyi munkát segítő módon való felhasználása. Míg az alapellátó tevékenység közvetlenül az állományra irányul – biztosítva ezáltal a megfelelő munkaerőt –, addig a bűnügyi munkát segítő pszichológiai tevékenység a rendőrszakmai munka hatékonyabbá tételét célozza. Ebbe a tevékenységi körbe tartozik pl. a nemi erkölcs elleni bűncselekmények, valamint a kiskorúak sérelmére elkövetett bűncselekmények áldozatainak kihallgatásán, meghallgatásán valamint a túsztárgyalási helyzetekben való részvétel, a szakértői-szaktanácsadói tevékenység, a konkrét bűnmegelőzési és áldozatvédelmi munka, illetve a rendőrségi fogdákon fogva tartottak mentálhigiénés ellátása.

Amint az látható a rendőrségen folyó pszichológiai munkában – beleértve az alapellátást és a bűnügyi munkát segítő területet – több szolgálati helyen, sokféle szakmai szakképzettséggel rendelkező kollega vesz részt. Számukra a minőségi, hatékony és

szakszerű munkavégzést alapvetően a központilag meghatározott módszertanok valamint a Pszichológusok Etikai Kódexének szelleme biztosítja, melyet kiegészítenek a különféle szakképzettségekre, valamint módszertani képzettségekre a szakma országosan vezető szakemberei által egyedileg kidolgozott Szakmai Protokollok iránymutatásai. Ez utóbbira példa „a klinikai pszichológia és a mentálhigiéné szakmai protokolljának” jelenleg kiadás alatt lévő legújabb változata, melyben önállóan szerepel – a rendőrség vezető pszichológusai által kidolgozottan – a rendőrségen belül folyó klinikai pszichológiai és mentálhigiéniai tevékenység.

Összefoglalóan elmondhatjuk tehát, hogy a Magyar Köztársaság Rendőrségén belül folyó pszichológiai munka alapvető feltétele a „Minőségpolitikai nyilatkozatban” szerepeltek megvalósulásának illetve megvalósításának, miközben maga a pszichológiai tevékenység is – a számos külső és belső szabályozás valamint szakmai protokoll által meghatározottan és irányítottan – a minőség jegyében illetve a minőségi munka elérése érdekében folyik.

Irodalomjegyzék:

1. Szabó Erika: Időszakos pszichikai alkalmasság-vizsgálat a szervezet szempontjából, avagy a Fejér Megyei Rendőr-főkapitányság évenkénti mentálhigiénés állapotfelmérése. Elhangzott: a Magyar Pszichológiai Társaság és a Magyar Honvédség által „A segítő kapcsolatok szerepe a fegyveres testületekben” címmel rendezett tudományos konferencián. Budapest, 2003. (elfogadva megjelenésre a Honvéddorvos c. folyóiratba)
2. Szabó Erika: Bűnmegelőzés és áldozatvédelem a rendőrségi pszichológus szemével. In: Tanulmányok a „Határőrség szerepe a bűnmegelőzésben” c. tudományos konferenciáról (szerk. Hautzinger Zoltán) Pécsi Határőr Tudományos Közlemények II. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja. Pécs, 2003.
3. Szabó Erika: Áldozatvédelem a rendőrség és a rendőrségi pszichológus szemszögéből. Belügyi Szemle 2004/6. szám. 81-95. o.